

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ЛОГІСТИКИ
КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ**

ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Методичні рекомендації з виконання контрольних робіт
для студентів заочної форми навчання
(для всіх напрямів)

Укладачі:

д.е.н., проф. Засанський В.В.,
к.е.н., проф. Біленко Т.І.,
к.е.н., доц. Бабич Р.Б.,
к.е.н., доц. Жаворонков В.О.,
к.е.н., доц. Клименко В.В.,
к.е.н., доц. Сніжко А.Е.,
ст.викл. Бойко С.Д.,
ст.викл. Гримайло В.М.,
ст.викл. Дияк Ю.І.

Методичні рекомендації розглянуті та
Схвалені на засіданні кафедри економічної
теорії

Протокол № 12 від «26» серпня 2016 р.

Завідувач кафедри _____

Вміщує тематичний план та навчальну програму дисципліни «Основи економічних теорій», методичні вказівки з виконання контрольних робіт, зміст та структуру варіантів завдань на контрольну роботу, список рекомендованої літератури.

Навчально-методичний комплекс рекомендований для студентів вищих навчальних закладів заочної форми навчання, що вивчають «Основи економічної теорії»

ВСТУП

Предметом вивчення дисципліни "Основи економічних теорій" є закономірності розвитку економічних систем, економічні закони та принципи їх функціонування, дії людей, спрямовані на ефективне господарювання за умов обмежених економічних і природних ресурсів, особливості ринкових перетворень економіки України, сучасні процеси глобалізації економічного життя суспільства.

Основною метою викладання дисципліни "Основи економічних теорій" є формування у студентів глибоких економічних знань, логіки сучасного економічного мислення і економічної культури, адекватних умовам ринкових відносин, навчання студентів базовим методам аналізу економічних процесів, вмінню приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою професійною діяльністю.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є:
пізнання економічної теорії як науки, її предмету, методів та функцій;

розкриття основного змісту сучасних шкіл економічної теорії;
аналіз закономірностей розвитку ринкової економіки як основи функціонування різних сучасних господарських систем;

розкриття закономірностей суспільного відтворення економічного зростання та циклічних коливань в економіці;

сучасні процеси глобалізації світогосподарських зв'язків та шляхи вирішення загально цивілізаційних проблем людства.

Дана дисципліна є теоретичною основою сукупності знань та вмінь щодо цілісного сприйняття процесу функціонування сучасної економіки на національному і загальносвітовому рівнях і набути норм грамотної економічної поведінки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:
категоріальний апарат економічної теорії;
зміст та особливості найвідоміших економічних теорій;
визначення нових дефініцій, зумовлених економічним розвитком сучасного суспільства.

Вміти:
самостійно вивчати економічні процеси;
систематизувати та вибудовувати логічні послідовні цілісні економічні знання.

Знання та вміння, отримані під час вивчення даної навчальної дисципліни, будуть використані під час вивчення наступних економічних дисциплін та техніко-економічного обґрунтування у випускній бакалаврській та магістерській роботі.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

- Тема 1. Вступ до економічної теорії.
- Тема 2. Економічні цілі та проблеми суспільства. Економічні відносини власності.
- Тема 3. Економічні блага, їх корисність. Теорія споживчої поведінки.
- Тема 4. Товарне виробництво.
- Тема 5. Теорія грошей.
- Тема 6. Ринок як економічна форма організації суспільного господарства.
- Тема 7. Теорія попиту і пропозиції.
- Тема 8. Підприємництво і підприємство.
- Тема 9. Витрати виробництва та прибуток.
- Тема 10. Ціна і ціноутворення у ринковій економіці.
- Тема 11. Національна економіка. Макроекономічні показники.
- Тема 12. Економічні цикли і кризи.
- Тема 13. Макроекономічна нестабільність: інфляція і безробіття.
- Тема 14. Загальноекономічна рівновага: базисна модель економічного розвитку.
- Тема 15. Фінансово кредитна система.
- Тема 16. Доходи у суспільстві.
- Тема 17. Суть і основні риси світового господарства.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Вступ до економічної теорії

Еволюція основ економічних теорій: основні етапи та напрями розвитку. Політекономія. Основи економічних теорій. Економікс. Предмет основи економічних теорій. Економічні категорії. Економічні закони та принципи господарювання.

Функції основ економічних теорій і їх роль у формуванні економічного мислення. Методи пізнання соціально-економічних явищ і процесів, їх класифікація.

Сучасні напрями розвитку економічної думки: провідні школи та

концепції. Виникнення та розвиток економічної думки в Україні. Взаємозв'язок економічної теорії з гуманітарними, природничими і технічними науками, що вивчають суспільство та світ.

Література: [1, с.6-25]; [2, с.15-31]; [3, с.23-40]; [4, с.18-36]; [5, с. 9-39]; [6, с.8-52]; [7, с.9-57]; [8, с.7-23]; [9, с. 5-29]; [11, с.29-35].

Тема 2. Економічні цілі та проблеми суспільства. Економічні відносини власності

Економічні цілі і рушійні сили суспільства. Економічні потреби суспільства, їх суть і структура. Економічні інтереси, їх сутність та суб'єкти. Взаємозв'язок інтересів і потреб.

Зміст та структурні елементи економічної системи. Типи і моделі економічних систем.

Правовий та економічний зміст власності. Суб'єкти та об'єкти відносин власності. Різноманітність форм власності та форм господарювання.

Еволюція відносин власності. Новітні тенденції у розвитку відносин власності. Відносини та форми власності в Україні в період переходу до ринку. Роздержавлення та приватизація, їхня суть і відмінності.

Література: [2, с.31-69]; [3, с.44-86]; [4, с.36-50, 94-105]; [5, с. 39-77]; [6, с.52-98]; [7, с.98-108]; [8, с.43-64]; [9, с. 46-74]; [10, с.84-105]; [11, с.77-117].

Тема 3. Економічні блага, їх корисність. Теорія споживчої поведінки

Економічні блага. їх класифікація. Носії економічних благ. Кількісна і якісна оцінки блага. Економічний закон зростання потреб. Теорія поведінки споживача.

Корисність: сукупна і гранична. Функція корисності. Закон спадної граничної корисності. Споживчі переваги. Модель максимізації корисності. Правило максимізації корисності. Ефект доходу і заміщення. Крива байдужості. Гранична норма заміщення. Аксиоми уподобань.

Рівновага споживача. Оптимальний кошик споживача. Крива «доход-споживання». Криві Енгеля для нормальних, нижчих та нейтральних благ. Крива індивідуального та ринкового попиту.

Література: [1, с.55-61]; [2, с.120-167]; [3, с.108-112, 125-129]; [4,

с.30-45]; [5, с. 155-170]; [6, с.403-407]; [7, с.98-108]; [9, с. 74-92]; [10, с.274-295]; [11, с.376-384].

Тема 4. Товарне виробництво

Суспільне виробництво та його сфери. Основні елементи процесу праці: робоча сила, предмети праці, засоби праці. Зародження і еволюції економічних форм суспільного виробництва.

Натуральне господарство: економічний зміст та фактори, що його визначають. Товарна форма організації суспільного виробництва. Причини і умови виникнення і розвитку. Основні категорії і закони товарного виробництва.

Основні етапи розвитку товарного виробництва. Просте та розширене товарне виробництво. Товарне виробництво в сучасних умовах. Виникнення нових форм : суспільного господарства в процесі життєдіяльності людини.

Порівняльний аналіз основних економічних форм суспільного господарства: спільні та відмінні риси.

Література: [2, с.121-133]; [3, с.69-88]; [4, с.51-61]; [5, с.77-86]; [6, с.98-145]; [7, с.118-166]; [9, с.124-137, 151-160]; [11, с.117-149].

Тема 5. Теорія грошей

Сутність грошей та їх властивості. Функції грошей. Теоретичні концепції виникнення грошей. Теорії грошей: металева, номіналістична та кількісна.

Грошовий обіг. Закони грошового обігу. Модель І.Фішера. Зміст поняття грошова маса". Структура грошової маси. Грошові агрегати.

Грошова система. Елементи грошової системи. Типи та види грошових систем. Сучасні тенденції розвитку грошової системи та сучасні види грошей.

Література: [1, с.68-76]; [2, с.74-77]; [3, с.135-165]; [5, 86-102]; [6, с.112-123, 126-145]; [7, с. 144-166]; [9, с.160-181]; [10, с.105-128]; [11, с.149-170].

Тема 6. Ринок як економічна форма організації суспільного господарства

Сутність ринку. Інституціональні основи і критерії ринкового господарства, функції ринку.

Структура ринку. Ринок робочої сили (праці). Ринок капіталу. Ринок цінних паперів. Валютний ринок. Ринок продуктів інтелектуальної діяльності, „ноу-хау”.

Теорія конкуренції. Досконала та недосконала конкуренція. Методи цінової і нецінової конкуренції.

Позитивні і негативні властивості ринку. Еволюція ринку: шляхи побудови ринкової системи. Типи ринкових систем. Сучасні моделі ринкового господарства.

Формування ринкової економіки в Україні.

Література: [1, с. 76-82]; [2, с.79-88]; [3, с.165-183]; [4, с.51-61]; [5, с.126-136]; [6, с.145-175]; [7, с.166-184]; [8, с.103-121]; [9, с.160-181]; [10, с.247-274]; [11, с.356-376].

Тема 7. Теорія попиту і пропозиції

Попит, пропозиція і ціна - основні елементи ринкового механізму. Сутність ринкового механізму.

Сутність попиту. Взаємозв'язок попиту та потреб. Попит та величина попиту. Закон попиту. Крива попиту. Еластичність попиту за ціною. Еластичність попиту за доходом.

Пропозиція. Взаємозв'язок пропозиції та виробництва. Величина пропозиції. Закон пропозиції. Крива пропозиції. Нецінові фактори пропозиції.

Ринкова рівновага. Рівноважна ціна. Фіксовані ціни. Наслідки фіксації цін. Вільний рух цін — основний регулятор збалансування попиту і пропозиції. Ринковий механізм як механізм регулювання відносин привласнення, реалізації власності.

Література: [1, с. 44-55]; [2, с.273-286]; [3, с.186-204]; [4, с.61-81]; [5, с.136-155]; [6, с.175-190]; [7, с.184-220]; [8, с.121-145]; [9, с.196-224]; [11, с.376-497].

Тема 8. Підприємництво і підприємство

Підприємництво, його суть, основні принципи й ознаки. Теорія підприємництва. Класична та інноваційна моделі підприємництва. Мотивації підприємницької діяльності. Підприємництво і бізнес.

Економічні основи розвитку підприємництва в Україні.

Сучасні організаційно-правові форми підприємництва.

Ризик у підприємницькій діяльності та його види. Венчурний бізнес, тенденції його розвитку. Система франчайзингу.

Підприємницькі мережі.

Підприємство, його сутність, головні ознаки і особливості. Форми підприємств. Маркетинг.

Література: [2, с.208-259]; [3, с.108-116]; [4, с.12-198]; [5, с.204-216]; [7, 295-312]; [9, с.224-236]; [11, с.66-68, 232-242].

Тема 9. Витрати виробництва та прибуток

Витрати виробництва як форма руху авансованого капіталу. Класифікація витрат виробництва, їх структура.

Формування валового доходу підприємства. Фактори, що його визначають. Підприємницький дохід. Категорії валового, середнього і граничного доходу.

Прибуток на капітал. Еволюція поняття «прибутку» в економічній теорії. Джерела формування прибутку та чинники, що визначають величину прибутку. Класифікація прибутку: бухгалтерський, нормальний, економічний. Функції прибутку. Умови максимізації прибутку підприємства.

Типи ринків. Аналіз прибутку фірми, яка діє в умовах різних типів ринкових структур. Засоби виміру прибутку. Закон диференційованої норми прибутку.

Література: [1, с.93-136]; [2, с.54-65]; [3, с.230-251]; [4, с.12-28]; [5, с.170-187]; [6, с.236-257]; [7, с.286-290]; [9, с.236-270]; [10, с.342-369]; [11, с.445-463].

Тема 10. Ціна і ціноутворення у ринковій економіці

Економічний зміст категорії "ціна". Функції ціни. Інформаційна функція. Еволюція теорії цін в концепціях основних економічних напрямів і шкіл. Сучасний погляд на теорію ціни. Види цін та їх класифікація.

Структура ціни. Фактори ціноутворення. Методи ціноутворення.

Ціноутворення на фактори виробництва: праця, капітал, природні ресурси. Частка витрат в ціні підприємства в ринковій та командно-адміністративній економіці. Стратегія політики цін: преміальна, заохочувальна, виснажуюча, проникаюча, граничного ціноутворення.

Державні та регульовані ціни в ринковій економіці. Особливості ціноутворення і регулювання цін в трансформаційних економіках.

Література: [2, с.141-168]; [3, 206-345]; [4, с.65-124]; [5, с.187-

224]; [6, с.236-374]; [7, с.341-375]; [8, с.259-277]; [9, с.181-198]; [10, с.210-247]; [11, с.392-420].

Тема 11. Національна економіка. Макроекономічні показники

Національна економіка: поняття, основні ознаки, мета. Структура національної економіки. Система національних рахунків (СНР). Методологічні основи побудови СНР, її структура. Основні макроекономічні показники: валовий внутрішній продукт (ВВП) та методи його виміру: виробничий (продуктивний), за потоком витрат (кінцевого використання) та за потоком доходів (розподільчий); валовий національний продукт (ВНП), чистий національний продукт (ЧНП), національний дохід (НД), особистий дохід (ОД), дохід кінцевого використання (ДКВ). ВВП та чистий економічний добробут. Номінальні та реальні макроекономічні показники.

Національне багатство і його структура. Природне багатство. Проблеми розширеного відтворення національного багатства.

Література: [1, с.102-113]; [2, с.155-167]; [3, с.254-274]; [4, с.142-156]; [5, с.204-216]; [6, с.318-335]; [7, с.295-317]; [8, с.216-246]; [9, с.224-236]; [11, с.232-342].

Тема 12. Економічні цикли і кризи

Довгі, середні і короткі економічні цикли. Циклічний характер суспільного відтворення в ринковій економіці. Економічний цикл, його фази і матеріальна основа. Теорії циклу: монетарна, інноваційна, недоспоживання, перенагромаджень, психологічна. Зовнішні і внутрішні причини циклу. Показники економічного циклу. Класифікація основних макроекономічних змінних щодо їх циклічних властивостей.

Нециклічні коливання економіки. Особливості економічних циклів в сучасних умовах. Антикризове регулювання. Суть, особливості і форми прояву економічної кризи в Україні в 90-х роках ХХ століття.

Література: [1, с.136-179]; [2, с.308-315]; [3, с.186-321]; [4, с.65-140, 156-198]; [5, с.224-242]; [6, с.335-350]; [7, с.303-312]; [8, с.259-267]; [9, с.217-224]; [11, с.420-445].

Тема 13. Макроекономічна нестабільність: інфляція і

безробіття

Макроекономічна нестабільність: інфляція і безробіття. Інфляція як економічна категорія. Класичне визначення інфляції, зміна поглядів на інфляцію в сучасній економічній теорії. Чинники і форми прояву інфляції. Інфляція попиту. Інфляція витрат. Соціально-економічні наслідки інфляції. Причини і особливості інфляції в нашій країні. Способи регулювання інфляційних процесів.

Безробіття як один з проявів нестабільності загальної ринкової рівноваги. Суть і структура безробіття. Рівень (норма) безробіття. Природний рівень безробіття. Чинники, які обумовлюють безробіття. Соціальна політика держави.

Література: [2, с.260-298]; [3, с.348-374]; [4, с.132-154]; [5, с.242-255]; [6, с.347-407]; [7, с.398-424]; [8, с.87-103]; [9, с.287-313]; [10, с.237-247]; [11, с.446-497].

Тема 14. Загальноекономічна рівновага: базисна модель економічного розвитку

Загальна ринкова рівновага: суть і основні риси. Реальний ВВП і його структура. Базисна модель загальної ринкової рівноваги "АО-А8". Сукупний попит. Цінові чинники, що впливають на динаміку сукупного попиту. Ефект процентної ставки. Ефект багатства, або ефект реальних касових залишків. Ефект імпортних закупівель. Нецінові чинники, що впливають на сукупний попит.

Сукупна пропозиція. Цінові і нецінові чинники, що впливають на сукупну пропозицію. Рівноважний дохід. Базисна модель "Сукупний попит - сукупна пропозиція" як теоретичний зразок факторного макроекономічного аналізу чинника.

Література: [2, с.298-321]; [3, с.326-348]; [4, с.189-198]; [5, с.255-269]; [6, с.477-508]; [7, с.463-486]; [9, с.313-327]; [11, с.496-518].

Тема 15. Фінансово-кредитна система

Фінанси в системі економічних відносин. Суть фінансів та їх функції.

Сутність і структура державного бюджету. Державний бюджет та позабюджетні фонди. Місцеві бюджети. Бюджетна та податкова системи. Сутність і структура податків. Податкова система в Україні.

Державні витрати та дефіцит бюджету. Джерела покриття бюджетного дефіциту. Державний борг.

Кредитна система. Суть та функції кредиту. Основні форми кредиту. Банківський кредит. Банківська система. Банк як економічна категорія. Структура банківської системи та її еволюція. Банки їх види та функції. Основні банківські операції. Банківський прибуток.

Цінні папери та їх види. Акції. Облігації. Казначейські зобов'язання та ощадні сертифікати. Ринок цінних паперів. Фондова біржа.

Література: [2, с.420-440]; [3, с.400-437]; [4, с.117-132]; [5, с.272-285]; [6, с.449-480]; [7, с.442-454]; [8, с.166-190]; [9, с.372-412]; [10, с.170-210]; [11, с.279-291].

Тема 16. Доходи у суспільстві

Сутність доходу як економічної категорії. Доходи населення, їх види та джерела формування.

Сімейні доходи, їх структура та використання. Заощадження як необхідний елемент у структурі сімейних доходів. Номінальні та реальні доходи. Диференціація доходів та її межі. Крива Лоренца.

Соціальні аспекти економічних відносин. Рівень та якість життя населення. Прожитковий мінімум. Бідність і процеси маргіналізації населення. Тіньова економіка та її вплив на соціально-економічний розвиток. Еволюція соціальної структури суспільства.

Необхідність та сутність системи соціального захисту населення. Основні елементи механізму соціального захисту. Роль держави у забезпеченні соціального захисту в умовах переходу до ринкової економіки.

Зайнятість, її суть і форми. Неповна зайнятість та рівень безробіття. Причини та форми безробіття. Сутність та фактори розширеного відтворення робочої сили.

Роль держави у регулюванні зайнятості та відтворенні робочої сили.

Література: [2, с.213-220]; [3, с.298-324]; [4, с.276-293]; [5, с.161-170, 285-299]; [6, с.268-318, 508-520]; [7, с.419-424]; [8, с.305-329]; [9, с.412-431]; [10, с.295-318]; [11, с.199-213, 242-249, 560-565].

Тема 17. Суть і основні риси світового господарства

Сутність, етапи становлення та основні риси світового господарства. Сучасна структура світового господарства.

Міжнародний поділ праці та інтернаціоналізація економіки як основа формування світового господарства. Транснаціональні корпорації і розвиток міжнародних виробничих зв'язків. Міжнародна економічна інтеграція та її організаційні форми.

Світова торгівля: сутність та структура. Всесвітній ринок товарів і послуг.

Міжнародні кредитні відносини і механізм їх регулювання. Зміст і структура світової валютної системи. Валютні курси. Конвертованість валют. Валютні ринки.

Міграція населення і світовий ринок праці. Сутність і причини, форми і тенденції розвитку міграції робочої сили.

Проблеми інтеграції економіки України у світове господарство.

Сучасна глобалізація світогосподарських зв'язків і виникнення загальноцивілізаційних проблем людства. Природа і види глобальних проблем сучасності. Необхідність і форми міжнародного співробітництва у вирішенні глобальних економічних проблем.

Література: [1, с.179-199]; [2, с.495-617]; [3, с.475-520]; [4, с.320-384]; [5, с.299-333]; [6, с.520-606]; [7, с.583-629]; [9, с.470-553]; [10, с.318-342]; [11, с.583-650].

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Місце, значення і мета контрольної роботи у вивченні дисципліни «Основи економічної теорії». Місце контрольної роботи у навчальному процесі визначається тим, що вона є складовим елементом навчального процесу студентів заочної форми навчання з дисципліни «Основи економічних теорій».

Значення контрольної роботи полягає у поглибленому вивченні теоретичних питань тих тем дисципліни «Основи економічних теорій», які утворюють певний варіант контрольної роботи.

Метою контрольної роботи є розвиток творчих здібностей студента – вміння самостійно у письмовій формі стисло викладати теоретичні питання, формулювати обґрунтовані висновки; набуття навичок співставляти теоретичні питання з практикою

господарювання на мікро- та макрорівнях економіки; аналізувати та узагальнювати статистичні і фактичні дані господарської діяльності тих підприємств і установ, працівниками яких є студент заочної форми навчання.

Визначення та структура варіанту контрольної роботи. Контрольна робота виконується відповідно до одного з 10 варіантів завдань на контрольну роботу (див. таблицю). Структуру кожного варіанту завдань на контрольну роботу утворюють чотири теоретичних питання, завдання інтелектуального тренінгу та питання тестів відповідних тем курсу дисципліни « Основи економічних теорій».

Номер варіанту контрольної роботи визначається за останньою цифрою залікової книжки студента. Роботи, які не відповідають цим вимогам, а також роботи, що подані з порушенням встановленого терміну, не рецензуються та не зараховуються.

Написання та оформлення контрольної роботи. Безпосередньому написанню контрольної роботи повинно передувати, по–перше, ознайомлення студента із змістом навчальної програми тих тем курсу дисципліни «Основи економічних теорій», які утворюють даний варіант завдань на контрольну роботу, та, по – друге, опанування студентом рекомендованої навчальної літератури.

Спираючись на осмислення програмних питань відповідних тем курсу дисципліни « Основи економічних теорій» та на зроблені з літературних джерел виписки при написанні контрольної роботи необхідно у формі **самостійного** викладення та **повно** розкрити усі сформульовані у даному варіанті контрольної роботи теоретичні питання. Саме ці критерії – самостійність та повнота розкриття теоретичних питань насамперед визначають загальну оцінку контрольної роботи.

Самостійність викладання означає, що текст контрольної роботи повинен бути написаний **своїми словами**, переписування тих чи інших фрагментів літературних джерел є неприпустимим. Виключенням із цієї вимоги є **цитування** виписок з першоджерел у тих випадках, коли цитатою необхідно підтвердити певну думку. При використанні цитат слід робити посилання на той фрагмент (положення, фразу тощо) літературних та статистичних джерел, що цитується – вказати автора, назву джерела, відповідну сторінку

його тексту. При цьому посилання нумеруються та розміщуються під останнім рядком відповідної сторінки контрольної роботи.

Приклад цитування: «Чинником виникнення та розвитку суспільного поділу праці є закон економії праці (робочого часу)»¹.

Або: «У підручнику «Економікс», підготовленому К.Р.Макконнелом і С.Л.Брю, ринок розглядається як «інститут або механізм, який зводить разом покупців (представників попиту) і продавців (постачальників) окремих товарів і послуг»².

Текст контрольної роботи слід почати з формулювання всіх завдань відповідного варіанту контрольної роботи, після чого: 1) послідовно викласти усі його теоретичні питання; 2) розкрити зміст вказаних у завданні економічних категорій та 3) дати правильну відповідь на питання тестів.

Завершується текст контрольної роботи списком використаної літератури, у тому числі тієї, що рекомендована до даного варіанту завдань.

Оптимальний обсяг тексту контрольної роботи повинен дорівнювати 12 – 14 сторінок учнівського зошиту, або 6 – 8 сторінок аркушу А4.

У тексті контрольної роботи не допускаються вставки, довільні скорочення слів та понять, закреслення. Текст, написаний від руки, повинен бути читабельним – не утруднювати його читання рецензентом. Кожна сторінка тексту повинна мати поля (4 см) для зауважень рецензента.

Титульна (перша) сторінка і сам текст контрольної роботи можуть бути рукописними, або набрані на комп'ютері.

Титульна сторінка повинна бути оформлена відповідно з Додатком 1.

Після належного оформлення контрольна робота у встановлений термін має бути подана до реєстрації методисту Інституту заочного та дистанційного навчання.

Захист контрольної роботи. Контрольна робота рецензується викладачем, який веде курс. В залежності від рівня повноти

¹ Основи економічних теорій: Посібник для студ. вищих навч. закладів / В.О.Рибалкін, М.О.Хмелевський, Т.І.Біленко, А.Г.Прохоренко та ін.- К.: ВЦ „Академія“, 2002.- с.299 - 333.

² Мочерний С.В., Ларіна Я.С. Політекономія: Підручник. – К.: Знання, 2012, с. 120.

розкриття теоретичних питань та самостійності їх викладення, правильності тлумачення економічних категорій та відповідей на тестові питання контрольна робота оцінюється на «відмінно», «добре», «задовільно» і «незадовільно».

Контрольна робота, перевірена викладачем, повертається студенту.

Остаточна оцінка контрольної роботи визначається викладачем після її захисту – співбесіди викладача і студента. Повнота та глибина оволодіння теоретичними питаннями варіанту контрольної роботи, які показав студент у процесі її захисту, можуть слугувати основами для зміни попередньої оцінки контрольної роботи.

Контрольна робота, яка одержала оцінку «незадовільно», повинна бути перероблена відповідно до зауважень рецензента та представлена повторно.

Захист контрольної роботи має форму усного викладення студентом основних положень теоретичних питань завдань даного варіанту контрольної роботи, відповідей на питання викладача.

Захист контрольної роботи здійснюється у період екзаменаційної сесії. На захист контрольної роботи студент повинен з'явитися за розкладом екзаменаційної сесії, маючи при собі контрольну роботу та залікову книжку.

ВАРІАНТИ ЗАВДАНЬ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ

Номер варіанта	Теоретичні питання	Економічні категорії	Тести
----------------	--------------------	----------------------	-------

	до теми		
0	1,8	6,13	4,15
1	2,9	7,14	5,16
2	3,10	8,15	6,17
3	4,11	9,16	7,1
4	5,12	10,17	8,2
5	6,13	11,1	9,3
6	7,14	12,2	10,4
7	8,15	13,3	11,5
8	9,16	14,4	12,6
9	10,17	15,5	13,7

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Варіант 0

Теоретичні питання

1. Предмет економічної теорії. Методи наукових досліджень в економіці.
2. Рівновага споживача. Максимізація корисності. Ефекти доходу і заміщення.
3. Організаційно-правові форми підприємств в ринковому господарстві.
4. Економічні цикли та кризи. Індикатори ділової активності.

Розкрити зміст категорій і понять

Ринок; система ринкової організації суспільного господарювання; соціальне ринкове господарство; ринок товарів та послуг; інфраструктура ринку, національна економіка; валовий внутрішній продукт (ВВП); валовий національний продукт (ВНП); чистий національний продукт (ЧНП); національний доход (НД).

Тести

1. За теорією трудової вартості ціна і вартість товару визначаються:
 - а) граничною корисністю блага;
 - б) споживчою вартістю товару;
 - в) суспільно-необхідними витратами праці;
 - г) міноюю вартістю товару.
2. З позицій маржиналізму товар є:
 - а) неекономічним благом;
 - б) продуктом праці, призначений для обміну;
 - в) економічним благом;
 - г) продукт, призначений для власного споживання виробника.
3. За трудовою теорією вартості, товар — це:
 - а) продукт, призначений для власного споживання виробника;
 - б) неекономічне благо;
 - в) продукт праці, призначений для обміну;
 - г) економічне благо.
4. З позицій маржиналізму вартість (цінність) товару

визначається:

- а) споживчою вартістю товару;
- б) міноюю вартістю товару;
- в) граничною корисністю блага;
- г) суспільно-необхідними затратами раці.

5. Який відомий економіст обґрунтував необхідність синтезу теорій трудової вартості і граничної корисності:

- а) Д. Кларк;
- б) С. Джевонс;
- в) А. Маршалл;
- г) Д. Кейнс.

6. У чому полягає сутність фінансів підприємства?

а) фінанси підприємства - це грошова сума, яка зберігається в касі бухгалтерії підприємства;

б) фінанси підприємства - це грошові кошти, що знаходяться на рахунку підприємства в банках;

в) фінанси підприємства - це сукупність грошових ресурсів, які використовуються для обслуговування виробничо-господарської діяльності підприємства.

7. Яке з визначень розкриває зміст категорії "фінанси населення"?

а) фінанси населення - це грошові заощадження, що зберігаються в ощадбанку, вдома та у вигляді цінних паперів;

б) фінанси населення - це грошові ресурси, що формуються у жителів країни з доходів, отриманих від трудової і господарської діяльності, від цінних паперів, власності і спрямовуються на задоволення потреб населення;

в) фінанси населення - це грошова заробітна плата, пенсія, стипендія та грошові суми, одержані у вигляді лотерейних виграшів.

8. Яка тенденція найхарактерніша для сучасної системи державного бюджету?

а) збалансованість видаткової частини бюджету з доходною;

б) зменшення частки податків у доходах державного бюджету;

в) зростання частки видатків з державного бюджету на соціальні цілі.

9. Із перелічених функцій центрального банку назвіть ту, якої він не виконує:

- а) регулювання грошового обігу в країні;
 - б) надання кредиту окремим підприємствам, фірмам, фізичним особам;
 - в) емісія грошей.
10. Які функції виконують комерційні банки?
- а) надання позики промисловим підприємствам;
 - б) емісія грошей;
 - в) здійснення розрахунків між окремими господарськими одиницями;
 - г) зберігання золотого запасу держави.

Варіант 1

Теоретичні питання

1. Функції економічної теорії. Її роль у формуванні економічного мислення.
2. Сутність, функції й види грошей. Еволюція грошових систем.
3. Особливості виробництва та ціноутворення в умовах ринкової монополії.
4. Макроекономічний зв'язок між виробництвом, інфляцією та безробіттям.

Розкрити зміст категорій і понять

Попит; закон попиту; еластичність попиту за доходами; пропонування; еластичність пропонування за ціною, сукупний попит; сукупне пропонування; інфляція; безробіття; економічна криза.

Тести

1. Що зумовлює або посилює інфляцію?
 - а) Безтоварне покриття, емісія грошей;
 - б) Зростання цін на товари;
 - в) Поглиблення ринкової системи господарювання.
2. Назвіть причини інфляції в Україні?
 - а) Диспропорційність національної економіки;
 - б) Обтяжлива політика держави;
 - в) Незбалансована структура економіки.
4. За якими рівнями поділяється інфляція?

- а) Галопуюча;
- б) Гіперінфляція;
- в) Суперінфляція.

5. За ознаками і характером прояву інфляція може бути:

- а) Відкритою;
- б) Закритою;
- в) Прихованою.

6. Що таке „рівень життя” населення?

а) Забезпеченість населення необхідними матеріальними благами і послугами, рівень їх споживання та ступінь задоволення раціональних потреб;

б) Користування благами, які забезпечують всебічний розвиток людини;

в) Раціональне споживання за науково–обґрунтованими нормативами;

г) Усі відповіді вірні.

7. Яке твердження правильне?

а) вартість життя є грошовою оцінкою товарів та послуг, фактично спожитих у середньому домогосподарстві у певний час;

б) вартість життя є споживання мінімально припустимого за біологічними критеріями благ;

в) вартість життя – це користування благами, які забезпечують всебічний розвиток людини;

г) усі відповіді неправильні.

8. Що відображає крива Лоренца?

а) економічну нерівність населення;

б) розподіл доходів працівників різних галузей;

в) кумулятивний розподіл чисельності населення та відповідних цій чисельності доходів;

г) усі відповіді правильні.

9. Яке твердження правильне?

а) Коефіцієнт Джині варіює в інтервалі від 0 до 1;

б) Коефіцієнт Джині = 0 при повній зайнятості;

в) Коефіцієнт Джині = 1 при повній нерівності населення за доходами;

г) усі відповіді правильні.

10. Назвіть критерії та індикатори бідності.

- а) коротка тривалість життя та позбавленн участі у громадському житті;
- б) низька професійно–освітня підготовка;
- в) відсутність економічної бази нормального житття;
- г) усі відповіді правильні.

Варіант 2

Теоретичне питання

1. Сутність, структура й взаємозв'язок економічних потреб та інтересів суспільства.
2. Пропозиція грошей. Грошові агрегати. Створення грошей в банківській системі.
3. Бухгалтерський і економічний прибуток. Максимізація прибутку підприємства.
4. Причини, форми та наслідки інфляції. Антиінфляційна політика.

Розкрити зміст категорій і понять

Ринок факторів виробництва; похідний попит на фактори виробництва; граничний продукт фактору виробництва; співвідношення ресурсів, що забезпечує найменші витрати; співвідношення ресурсів, що забезпечує максимальний прибуток, фінансові відносини; бюджетний дефіцит; прямі і непрямі податки; фондова біржа; кредит.

Тести

1. Яка з означених характеристик не відноситься до ринкової економіки?
 - а) конкуренція;
 - б) централізоване планування;
 - в) приватна власність;
 - г) свобода підприємницького вибору.
2. За наявності багатьох недоліків у цінового ринкового механізму є одна перевага. Вона виражається:
 - а) в наявності особистої свободи у всіх суб'єктів ринку;
 - б) в стабільному розвитку економіки;
 - в) в рівному розподілі доходів;
 - г) в ефективному розподілі ресурсів.

3. Проблема «яким чином виробляти» в ринковій економіці вирішується:

а) на основі обсягу і динаміки споживчого попиту, які виражаються через кінцеві ціни на продукт;

б) через потяг виробників до отримання прибутку та до мінімізації витрат виробництва;

в) через запровадження спеціалізації виробництва на тлі застосування різних технологій;

г) через застосування на виробництві виключно нового устаткування.

4. Якою має бути мінімальна частка приватної власності, щоб господарська система певної країни могла бути визначеною, як ринкова?

а) 100 %

б) 20 %

в) 30 %

г) 70 %

5. До якого типу ринкової економіки належить сучасна економіка України?

а) до соціально-орієнтованої ринкової економіки;

б) до змішаної економіки;

в) до вільної ринкової економіки;

г) до адміністративної економіки.

6. Країна А може виробляти 1 т. пшениці або 4 т. вугілля використовуючи одну одиницю ресурсів. Країна Б може виробляти 2т. пшениці або 5 т. вугілля, використовуючи також одну одиницю ресурсів. Використовуючи теорію порівняльних переваг, проаналізуйте дію кожної із країн.

а) країна А буде експортувати пшеницю і імпортувати вугілля;

б) країна Б буде експортувати пшеницю і імпортувати вугілля;

в) країна А не буде експортувати і імпортувати пшеницю;

г) країна Б не буде експортувати і імпортувати вугілля.

7. Яка із нище вказаних форм торгових бар'єрів не є суттєвою перешкодою для вільної торгівлі?

а) мита на імпорт;

б) добровільні експортні обмеження;

в) імпортна квота;

г) ліцензія на експорт та імпорт;

д) всі перераховані відповіді невірні.

8. Які особливості зовнішньої торгівлі у світі ви вважаєте характерними для початку XXI ст.?

а) розширення асортименту;

б) відставання об'єму зовнішньої торгівлі від зростання виробництва;

в) інтернаціоналізація цін;

г) орієнтація світових цін на внутрішні;

д) підсилення ролі державного і міжнародного регулювання;

е) темпи вивозу капіталу переважають темпи зростання зовнішньоторгового обороту;

є) інтеграція умов зовнішньої торгівлі.

9. Складова частина платіжного балансу країни – рахунок поточних платежів – не включає:

а) товарний експорт;

б) чисті доходи від інвестицій;

в) транспортні послуги іноземних країн;

г) зміни в активах країни за кордоном;

д) односторонні транспортні платежі.

10. Як може вплинути на офіційний об'єм експорту і імпорту США політика зниження ціни долара в іноземній валюті (наприклад Євро)?:

а) експорт і імпорт зростуть;

б) експорт зросте, а імпорт знизиться;

в) експорт і імпорт знизяться;

г) експорт знизиться, а імпорт зросте;

д) суттєво не вплине ні на експорт ні на імпорт.

Варіант 3

Теоретичне питання

1. Типи соціально-економічних систем. Сучасні моделі ринкової економіки.

2. Теорії походження й вартості грошей. Фактори купівельної спроможності.

3. Виробництво продукції і витрати фірми. Правило мінімізації витрат.

4. Форми міжнародного поділу праці та інтернаціоналізації

виробництва.

Розкрити зміст категорій і понять

Підприємництво; підприємницька етика; малий бізнес; моделі підприємництва; підприємство; класифікація підприємств, дохід; заробітна плата; позичковий відсоток; земельна рента; підприємницький прибуток.

Тести

1. Попит і пропонування на даний товар заданий відповідно алгебраїчно:

$$Q_d = 900 - 10p$$

$$Q_s = 600 + 20p$$

Де Q_d – обсяг попиту, або функція попиту на товар;

Q_s – обсяг пропонування, або функція пропонування товару;

P – ціна товару.

Рівноважна ціна та рівноважна кількість даного товару на ринку дорівнюють:

а) $p=10$; $Q=800$

б) $p=2,5$; $Q=675$

в) $p=100$; $Q=2600$

г) $p=10$; $Q=900$

2. Зміна якого фактора не викликає зсуву кривої попиту?

а) смаків і уподобань споживачів;

б) розмірів чи розподілу доходів;

в) ціни товару;

г) кількість або віку споживачів.

3. Якщо ринкова ціна нижча за рівноважну, то:

а) з'являються надлишки товару;

б) виникає дефіцит товару;

в) формується ринок споживачів;

г) падає ціна на ресурс.

4. Якщо будь-яка кількість товару продається за однаковою ціною, то попит на цей товар:

а) абсолютно нееластичний;

б) абсолютно еластичний;

в) еластичний;

г) є попитом одиничної еластичності.

5. Товар можна віднести до недобросовісних, якщо:

- а) еластичність його попиту за доходом дорівнює $-0,5$;
- б) цінова еластичність попиту на нього дорівнює $1,3$;
- в) перехресна еластичність попиту на нього дорівнює $-0,7$;
- г) еластичність його попиту за доходом дорівнює $1,3$.

6. Яке з визначень найбільш точніше передає сутність предмета економічної теорії?

- а) наука про суспільство на різних стадіях його розвитку;
- б) наука про відносини у суспільстві з приводу раціонального використання обмежених ресурсів;
- в) наука про управління підприємствами для досягнення максимального прибутку;
- г) наука про вибір ефективної державної політики для вирішення актуальних соціальних проблем;
- д) наука про виробничі (економічні) відносини у суспільстві щодо виробництва, розподілу, обміну і споживання обмежених благ для найбільш повного задоволення необмежених потреб.

7. Економічна категорія - це:

- а) поняття, занесене до економічної енциклопедії;
- б) слово іноземного походження, що характеризує певний стан економіки;
- в) поняття, що відбиває сутнісний бік економічного явища виробничих відносин;
- г) слово, що використовується в економічній науці;
- д) слово, що характеризує певне економічне явище.

8. Економічні закони - це:

- а) поняття, що характеризують економічні явища і процеси;
- б) економічні категорії;
- в) стійкі, сутнісні, постійно повторювані, характерні для певних умов причинно-наслідкові зв'язки між економічними явищами і процесами;
- г) закони, що приймаються Верховною Радою і стосуються розвитку економіки;
- д) рішення в рамках економічної політики.

9. Економічна політика ґрунтується на:

- а) закономірностях розвитку природи;
- б) закономірностях розвитку суспільства;
- в) пізнанні та використанні економічних законів;

- г) високій ерудиції урядовців та членів парламенту;
- д) знанні економіки промисловості та сільського господарства.

10. Хто перший ввів в користування термін "політична економія"?

- а) Ф.Кене;
- б) А.Монкретьєн;
- в) А.Сміт;
- г) У.Петті;
- д) К.Маркс.

Варіант 4

Теоретичне питання

1. Форми товарного виробництва. Ринкова організація суспільного виробництва
2. Особливості виробництва та ціноутворення на ринку досконалої конкуренції
3. Сукупний попит і сукупна пропозиція. Потенційний дохід національної економіки.
4. Номінальний та реальний обмінний курс. Паритет купівельної спроможності.

Розкрити зміст категорій і понять

Функції управління; методи управління фірмою; моделі і методи прийняття рішень; стратегічне управління; цінова і нецінова конкуренція; конкурентне середовище; конкурентоспроможність; конкурентна політика, всесвітнє господарство; міжнародний поділ праці (МПП); міжнародна спеціалізація і кооперація; світовий ринок; валютний ринок; міжнародний кредит; вивіз капіталу; світова інфраструктура.

Тести

1. Граничний продукт фактора виробництва в грошовому вираженні:

дорівнює зміні загальної суми доходу при використанні додаткової одиниці фактора виробництва;

являє собою продажну ціну останньої одиниці продукту;

дорівнює зміні обсягу виробництва при використанні додаткової одиниці виробничого фактора;

неможливо визначити в умовах ринку.

2. Фірма досягає мінімального рівня витрат, коли:

граничні продукти факторів виробництва дорівнюють їх цінам;

граничні продукти на одиницю вартості кожного з факторів виробництва однакові;

ціни усіх факторів виробництва однакові;

граничні продукти факторів виробництва дорівнюють нулю;

жодна з попередніх відповідей не є вірною.

3. Коли конкурентна фірма досягає рівня виробництва, при якому грошове вираження граничного продукту кожного ресурсу дорівнює ціні цього ресурсу, то вона:

виробляє продукт при мінімальних витратах, але не обов'язково отримує максимальний прибуток;

отримує максимальний прибуток, але не обов'язково виробляє продукцію при мінімальних витратах;

отримує максимальний прибуток при мінімальних витратах виробництва;

не обов'язково отримує максимальний прибуток, або досягає мінімального рівня витрат;

жодна з попередніх відповідей не є вірною.

4. Яке з наступних понять є виробничим економічним ресурсом?

грошовий капітал;

засоби виробництва;

відсоток;

прибуток;

споживчі товари.

5. Пропозиція землі:

абсолютно нееластична;

характеризується одиничною еластичністю;

абсолютно еластична;

еластична;

нееластична.

6. Жоден виробничий процес взагалі неможливий без:

а) капіталу;

б) праці;

в) природних ресурсів;

- г) грошей;
- д) капіталу, праці і природних ресурсів.

7. Економічні потреби - це:

- а) бажання людини в будь чому, що забезпечує її життєдіяльність;
- б) те, без чого людина існувати не може;
- в) ставлення людини до умов її життєдіяльності;
- г) те, що спонукає людей до господарської діяльності;
- д) всі відповіді вірні.

8. Економічний інтерес - це прояв:

- а) потреби людини;
- б) спонукального мотиву людини до господарської діяльності;
- в) усвідомленої людиною потреби;
- г) усвідомленої потреби людини, який спонукає її до певної дії;
- д) всякого мотиву до господарської діяльності.

9. Надмірне одержавлення власності в колишньому СРСР породжувало:

- а) ігнорування особистих інтересів працівників;
- б) відчуження працівників від засобів виробництва;
- в) підміну загальнонародних інтересів відомчими, корпоративними;
- г) невиправдане обмеження ринкового механізму державним регулюванням;
- д) всі відповіді вірні.

10. Що є основою економічної системи суспільства:

- а) власність взагалі;
- б) власність на основні предмети споживання;
- в) власність на всі засоби виробництва;
- г) власність на основні засоби виробництва;
- д) власність на всі предмети споживання.

Варіант 5

Теоретичні питання

1. Теорія поведінки споживача. Бюджетне обмеження та криві байдужості споживача.
2. Структура, взаємозв'язок та розвиток продуктивних сил і економічних відносин.

3. Макроекономічна рівновага й нерівновага сукупного попиту та пропозиції
4. Вплив обмінного курсу на платіжний баланс країни.

Розкрити зміст категорій і понять

Витрати суспільства та підприємства; граничні витрати; дохід; собівартість; прибуток, методи економічної теорії; предмет економічної теорії; економічний закон; економічна політика; функції економічної теорії; продуктивні сили; виробничі відносини.

Тести

1. Підприємницька діяльність неможлива за відсутності:
 - а) спеціалізації в управлінні підприємством;
 - б) права власності на капітал;
 - в) права власності на підприємницький дохід;
 - г) правильно вказане у п. а, б, в;
 - д) правильне вказане у п. б, в.
2. Банкрутство – це:
 - а) тимчасове закриття підприємства;
 - б) ліквідація підприємства;
 - в) визнання фінансової неспроможності підприємства;
 - г) продаж підприємства іншим особам;
 - д) правильно вказано у п. б, в.
3. Яке визначення найточніше визначає сутність підприємства?
 - а) підприємство – це окрема економічна структура, яка займається виробництвом та реалізацією певних товарів та послуг з метою отримання прибутку;
 - б) підприємство – це господарська одиниця, яка приймає участь в поділі праці;
 - в) підприємство – це самостійна економічна структура, яка діє в певній системі суспільного поділу праці.
4. Повному товариству притаманне:
 - а) найбільша втрата самостійності його членів;
 - б) найвища ступінь стійкості;
 - в) необмеженою відповідальністю учасників;
 - г) створення, як правило, додаткових органів контролю та управління.
5. Найбільший особистий ризик характерний для учасників:

- а) повного товариства;
- б) товариства з обмеженою відповідальністю;
- в) змішаного (командитного) суспільства;
- г) товариства з додатковою відповідальністю;
- д) вірна відповідь відсутня.

6. Загальна корисність збільшується, коли гранична корисність: зменшується;

збільшується;

збільшується в повільному темпі;

збільшується або зменшується, але є величиною позитивною; є величиною позитивною.

7. Ефект заміщення - це збільшення обсягу попиту на товар, обумовлене:

зниженням ціни на товар за незмінності інших цін і реального доходу покупця;

зміною в смаках споживача, який бажає купувати товари-замінники;

зміною в реальному доході, обумовленому зниженням ціни на товар;

пропонуванням нових замінників даного товару;

жодна з відповідей не є правильною.

8. Закон спадної граничної корисності означає, що:

відношення граничних корисностей до цін на предмети розкоші менше, ніж на товари першої необхідності;

корисність кожної додаткової одиниці товару зменшується при збільшенні його кількості, якщо кількість інших товарів у споживацькому кошику покупця залишається незмінною;

відношення граничних корисностей до цін однакове для всіх товарів;

корисність запасу товарів знижується при збільшенні доходу споживача;

жодна с відповідей не є правильною.

9. Рівновага споживача на карті кривих байдужості - це:

точка перетинання бюджетної лінії будь-якою з кривих байдужості;

точка на вищій з існуючих кривій байдужості;

точка, в якій нахил бюджетної лінії дорівнює нахилу дотичної їй кривої байдужості;

середня точка бюджетної лінії;

точка на кривій байдужості, розташована нижче бюджетної лінії.

10. Щоб максимізувати корисність споживацького кошику, споживач повинен:

відмовитись від товарів нижчої якості;

обрати таке співвідношення між обсягами товарів, при якому співвідношення цін на товари дорівнюватиме співвідношенню їх граничних корисностей;

врівноважити граничні корисності всіх товарів;

обрати таку комбінацію, при якій граничні корисності дорівнюватимуть цінам товарів;

розподілити витрати так, щоб обсяги товарів були пропорційні їх граничним корисностям.

Варіант 6

Теоретичні питання

1. Форми та відносини власності в змішаному ринковому господарстві.
2. Попит і пропозиція на окремому ринку. Механізм рівноваги попиту й пропозиції.
3. Цінові індекси дефлятор ВВП та споживчих цін.
4. Сутність і функції фінансів. Структура фінансової системи.

Розкрити зміст категорій і понять

Конкурентна ціна; цінова дискримінація; регульовані ціни; цінова політика; базис цін, економічні цілі; економічна система; власність як економічна і правова категорія; тип власності; вид власності форма власності.

Тести

1. Крива попиту на продукцію конкурентної фірми: має негативний нахил;
горизонтальна лінія при даному рівні ціни;
вертикальна лінія при даному обсязі пропозиції;
має позитивний нахил.
2. Зростання економічного прибутку на конкурентному ринку не сприяє:

розширенню виробництва в діючих фірмах;
приходу в галузь нових фірм;
підвищенню ринкової ціни продукту;
підвищенню цін на використовувані ресурси;
виникненню сил, що поступово зведуть цей прибуток до нуля.

3. Прикладом конкурентного ринку може бути:

ринок нафти;
ринок сільськогосподарської продукції;
ринок мобільного зв'язку;
ринок залізничних послуг.

4. Цінова дискримінація — це:

продаж за різними цінами однієї і тієї ж продукції різним покупцям;
розбіжності в оплаті праці за національністю або статтю покупця;

експлуатація трудящих шляхом установа високих цін на споживчі товари;

підвищення ціни на товар більш високої якості;

усі попередні відповіді невірні.

5. Ринки досконалої і монополістичної конкуренції мають спільні риси:

Випускаються диференційовані товари;

На ринку оперує безліч покупців і продавців;

Кожна фірма стикається з горизонтальною кривою попиту на свій продукт;

Випускаються однорідні товари;

Ринкова поведінка кожної фірми залежить від реакції її конкурентів.

6. За теорією трудової вартості ціна і вартість товару визначаються:

а) граничною корисністю блага;

б) споживчою вартістю товару;

в) суспільно-необхідними витратами праці;

г) міною вартістю товару.

7. З позицій маржиналізму товар є:

а) неекономічне благо;

б) продукт праці, призначений для обміну;

в) економічне благо;

г) продукт, призначений для власного споживання виробника.

8. За трудовою теорією вартості, товар - це:

а) продукт, призначений для власного споживання виробника;

б) неекономічне благо;

в) продукт праці, призначений для обміну;

г) економічне благо.

9. З позицій маржиналізму вартість (цінність) товару визначається:

а) споживчою вартістю товару;

б) міноюю вартістю товару;

в) граничною корисністю блага;

г) суспільно-необхідними затратами праці.

10. Який відомий економіст обґрунтував необхідність синтезу теорій трудової вартості і граничної корисності:

а) Д. Кларк;

б) С. Джевонс;

в) А. Маршалл;

г) Д. Кейнс.

Варіант 7

Теоретичні питання

1. Еластичність попиту і пропозиції. Властивості товарів за еластичністю попиту.

2. Сутність, функції й види підприємницької діяльності. Моделі підприємництва.

3. Валовий внутрішній продукт (ВВП) країни і його обчислення.

4. Державний бюджет країни. Бюджетний дефіцит і державний борг.

Розкрити зміст категорій і понять

Національна економіка; валовий внутрішній продукт (ВВП); валовий національний продукт (ВНП); чистий національний продукт (ЧНП); національний доход (НД), економічне благо; гранична корисність; крива байдужості; бюджетне обмеження; ефект доходу.

Тести

1. З наведених видів витрат виберіть постійні та змінні:

- а) на утримання управлінського апарату заводу;
- б) на страхування підприємства;
- в) на заробітну плату виробничому персоналу;
- г) на сировину;
- д) на електроенергію;
- е) на напівфабрикати;
- є) на охорону підприємства;
- ж) амортизаційні відрахування.

2. Визначте, які з економічних витрат підприємства є зовнішніми, а які внутрішніми:

- а) грошові витрати постачальникам сировини;
- б) грошові витрати постачальникам палива;
- в) оплата транспортних послуг;
- г) витрати на напівфабрикати власного виробництва;
- д) видатки на електроенергію, надану електростанцією;
- е) видатки на електроенергію від власного двигуна.

3. На чому ґрунтується закон спадної віддачі витрат:

- а) на застосуванні якісно однорідних змінних ресурсів;
- б) розгляді витрат щодо певного виду ресурсу за незмінності інших ресурсів;
- в) залученні нових ресурсів.

4. Чистий прибуток – це:

- а) загальна сума прибутку від усіх видів діяльності;
- б) різниця між бухгалтерським та нормальним прибутком;
- в) кошти, що залишаються у розпорядженні після сплати податків та відрахувань;
- г) винагорода за підприємницьку діяльність, складова частина витрат виробництва.

5. Виділіть види собівартості за економічним характером витрат:

- а) планова;
- б) бригадна, цехова;
- в) виробнича;
- г) повна (збутова);
- д) фактична.

6. Що не простежується у фазі спаду?

- а) домогосподарства купують менше споживчих товарів;
- б) спадає попит на робочу силу;

в) зменшуються запаси товарів на складах;
г) скорочуються інвестиційні видатки фірм на машини та устаткування.

7. Закон Оуена виражає кількісну залежність між:

а) зміною обсягу національного виробництва та зміною рівня безробіття порівняно з природнім;

б) рівнем безробіття і темпами інфляції;

в) зміною обсягу національного виробництва та процентною ставкою;

г) фактичним і природним обсягами національного виробництва.

8. Яке з наведених тверджень неправильне:

а) у короткостроковому періоді зменшення сукупного попиту веде до спаду виробництва;

б) зріст сукупного попиту не спричиняє інфляційного зростання цін;

в) збурення в сукупному пропонуванні можуть спричинити економічні коливання;

г) макроекономіка може запропонувати дієві заходи щодо нейтралізації негативних наслідків стагфляції.

9. Який рівень безробіття росте, а виробництво падає, то це викликано:

а) зсувом кривої сукупного попиту праворуч;

б) зсувом кривої сукупного попиту ліворуч;

в) зсувом кривої сукупного пропонування праворуч;

г) зсувом кривої сукупного пропонування ліворуч.

10. „Відкрита” інфляція виявляється у вигляді зростання:

а) товарного дефіциту;

б) товарного профіциту;

в) грошових цін;

г) величини заощаджень.

Варіант 8

Теоретичні питання

1. Теорії вартості основних економічних шкіл/напрямків

економічної теорії.

2. Особливості виробництва та ціноутворення на ринку монополістичної конкуренції.
3. Структура населення на ринку праці. Рівень безробіття та його форми.
4. Платіжний баланс країни. Зовнішньоекономічна рівновага й нерівновага.

Розкрити зміст категорій і понять

Сукупний попит; сукупне пропонування; інфляція; безробіття; економічна криза, натуральне виробництво; корисність; мінова вартість; ціна; закон вартості.

Тести

1. Роль цінового механізму в ринковій економіці полягає у:
розподілі благ та інформуванні суб'єктів ринку;
забезпеченні соціальної справедливості;
розвитку виробництва;
усі попередні відповіді правильні.
2. Термін "недосконалий конкурент" відноситься до продавця, який:
єдиний продавець на ринку;
може вплинути на обсяги реалізації та ціни, має певну ринкову владу;
використовує неефективні засоби виробництва;
є найгіршим продавцем на ринку.
3. Яка з характеристик суперечить поняттю "ринок досконалої конкуренції"?
жоден з продавців не може впливати на ціну товарів;
вхід на ринок є вільний;
товар пропонується невеликою кількістю продавців;
на ринку пропонується стандартні товари;
продавці не мають цінової стратегії.
4. Основна перевага цінового механізму виражається у:
ефективному розподілі ресурсів;
зменшенні нерівності в доходах;
стабілізації розвитку економіки;
наданні свободи вибору всім суб'єктам ринку.

5. Система ціноутворення, при якій лікар запрошує за відвідування 40 грн. з пенсіонерів і 60 грн. - з інших категорій пацієнтів, називається:

- а) ціновим лідерством;
- б) ціновою дискримінацією;
- в) регульованими цінами;
- г) монопольним вилученням надлишку виробника.

6. Яка з означених характеристик не відноситься до ринкової економіки?

- а) конкуренція;
- б) централізоване планування;
- в) приватна власність;
- г) свобода підприємницького вибору.

7. За наявністю багатьох недоліків у цінового ринкового механізму є одна перевага. Вона виражається:

- а) в наявності особистої свободи у всіх суб'єктів ринку;
- б) в стабільному розвитку економіки;
- в) в рівному розподілі доходів;
- г) в ефективному розподілі ресурсів.

8. Проблема «яким чином виробляти» в ринковій економіці вирішується:

- а) на основі обсягу і динаміки споживчого попиту, які виражаються через кінцеві ціни на продукт;
- б) через потяг виробників до отримання прибутку та до мінімізації витрат виробництва;
- в) через запровадження спеціалізації виробництва на тлі застосування різних технологій;
- г) через застосування на виробництві виключно нового устаткування.

9. Якою має бути мінімальна частка приватної власності, щоб господарська система певної країни могла бути визначеною, як ринкова?

- а) 100 %
- б) 20 %
- в) 30 %
- г) 70 %

10. До якого типу ринкової економіки належить сучасна економіка України?

- а) до соціально-орієнтованої ринкової економіки;
- б) до змішаної економіки;
- в) до вільної ринкової економіки;
- г) до адміністративної економіки.

Варіант 9

Теоретичні питання

1. Концепція альтернативної вартості і її практичне застосування в економіці.
2. Циклічність економіки. Фази економічного циклу. Теорії циклічних коливань.
3. Особливості виробництва і ціноутворення в умовах олігополії і картелю.
4. Економічна нерівність доходів: способи оцінювання і зменшення її ступеня.

Розкрити зміст категорій і понять

Фінансові відносини; бюджетний дефіцит; прямі і непрямі податки; фондова біржа; кредит, форма вартості товару; розгорнута форма вартості; демонетизація золота; кредитні гроші; засіб платежу.

Тести

1. За інших рівних умов валовий внутрішній продукт (ВВП) збільшиться, коли:
 - запаси на кінець року зменшаться;
 - імпорт товарів збільшиться;
 - експорт товарів зменшиться;
 - споживання товарів поточного вжитку збільшиться;
 - державні трансфертні платежі збільшаться.
2. При обчисленні валового внутрішнього продукту (ВВП) подвійний рахунок виникає тоді, коли підсумовують:
 - додану вартість, створену на всіх стадіях виробництва товарів та послуг;
 - вартість кінцевих і проміжних товарів та послуг;
 - вартість лише кінцевих товарів і послуг;
 - вартість приросту запасів у даному році; а

державні закупівлі товарів і послуг.

3. Якщо валовий національний продукт (ВНП) України перевищує валовий внутрішній продукт (ВВП), то:

реальний ВВП перевищує номінальний ВВП;

виробництво проміжних товарів і послуг перевищує виробництво кінцевих товарів і послуг;

українські фактори виробництва створюють за кордоном більше доходу, ніж іноземні фактори виробництва в Україні;

іноземні фактори виробництва створюють в Україні більше доходу, ніж українські фактори виробництва за кордоном.

4. Чисті інвестиції — це:

відновна вартість основного капіталу за вирахуванням амортизації;

приріст основного капіталу;

вартість спожитого основного капіталу;

різниця між валовими і приростковими інвестиціями;

усі відповіді неправильні.

5. Національний дохід (НД) відрізняється від доходу кінцевого використання домашніх господарств на величину:

доходів населення, отриманих із закордону;

амортизації;

доходів від індивідуальної трудової діяльності;

трансфертних виплат держави населенню.

6. Попит і пропонування на даний товар заданий відповідно алгебраїчно:

$$Q_d = 900 - 10p$$

$$Q_s = 600 + 20p$$

Де Q_d – обсяг попиту, або функція попиту на товар;

Q_s – обсяг пропонування, або функція пропонування товару;

P – ціна товару.

7. Рівноважна ціна та рівноважна кількість даного товару на ринку дорівнюють:

а) $p=10$; $Q=800$

б) $p=2,5$; $Q=675$

в) $p=100$; $Q=2600$

г) $p=10$; $Q=900$

7. Зміна якого фактора не викликає зсуву кривої попиту?

а) смаків і уподобань споживачів;

- б) розмірів чи розподілу доходів;
- в) ціни товару;
- г) кількість або віку споживачів.

8. Якщо ринкова ціна нижча за рівноважну, то:

- а) з'являються надлишки товару;
- б) виникає дефіцит товару;
- в) формується ринок споживачів;
- г) падає ціна на ресурс.

9. Якщо будь-яка кількість товару продається за однаковою ціною, то попит на цей товар:

- а) абсолютно нееластичний;
- б) абсолютно еластичний;
- в) еластичний;
- г) є попитом одиничної еластичності.

10. Товар можна віднести до недобросовісних, якщо:

- а) еластичність його попиту за доходом дорівнює $-0,5$;
- б) цінова еластичність попиту на нього дорівнює $1,3$;
- в) перехресна еластичність попиту на нього дорівнює $-0,7$;
- г) еластичність його попиту за доходом дорівнює $1,3$.

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Предмет економічної теорії.
2. Методи пізнання соціально-економічних процесів та принципи економічного аналізу.
3. Етапи розвитку економічної теорії як відображення поглядів на її предмет.
4. Взаємозв'язок економічної теорії з іншими науками.
5. Економічні категорії і закони, їх об'єктивний характер.
6. Економічні цілі й рушійні сили суспільства. Ресурси і виробництво. Мотиви виробництва.
7. Сутність та зміст відносин власності.
8. Основні форми власності в ринковій системі.
9. Види та форми власності в економіці України.
10. Проблеми переходу від адміністративно-командної до ринкової економіки.
11. Суть економічних благ. Теорія поведінки споживача на ринку.
12. Поведінка споживача на ринку: ефект доходу та заміщення.
13. Концепція альтернативної вартості блага і витрати виробника.

14. Товарне виробництво і закон вартості.
15. Товар та його властивості.
16. Ринок, його суть. Критерії ринкового господарства.
17. Місце економічного закону попиту і пропозиції в системі законів ринкового господарювання. Умови ціноутворення в ринковій економіці.
18. Конкуренція – основна риса механізму ринкового господарювання. Види конкуренції.
19. Монополія та практика ціноутворення. Цінова конкуренція і цінова дискримінація.
20. Сутність монополії та форми монополістичних об'єднань. Причини виникнення та зміщення монополій.
21. Моделі формування ринкових систем.
22. Соціально-економічні переваги та недоліки ринку.
23. Вільне ринкове господарство та соціально орієнтоване ринкове господарство.
24. Держава як суб'єкт ринкових відносин. Цілі та форми державного регулювання економіки.
25. Види ринків. Ринкові господарчі фірми (інструменти і регулятори).
26. Інфраструктура ринку.
27. Структурні зрушення в економіці України при переході до ринку.
28. Поняття попиту. Сукупний попит. Фактори, що впливають на сукупний попит.
29. Закон попиту. Попит та обсяг попиту. Крива попиту (графік).
30. Поняття пропозиції. Сукупна пропозиція. Фактори, що впливають на сукупну пропозицію.
31. Ринкова рівновага. Базисна модель суспільної економічної рівноваги. Криві попиту і пропозиції (графіки).
32. Еластичність попиту (цінова, по доходу). Класифікація товарів, виходячи з понять еластичності попиту на товар.
33. Еластичність пропозиції. Класифікація товарів, виходячи з понять еластичності пропозиції на товар.
34. Ціна як економічна категорія. Функції ціни. Системи і види цін. Структура ціни.
35. Фіксовані ціни та наслідки їх становлення. Дефіцит. Надлишок.
36. Суть капіталу. Кругообірот та оборот капіталу.

37. Економічний прогрес. Економічне зростання.
38. Екстенсивна та інтенсивна форми економічного зростання.
39. Економічне зростання, його показники. Накопичення як основне джерело економічного зростання.
40. Циклічний характер відтворення. Фази економічного циклу.
41. Суспільний продукт, його форми, структура та особливості відтворення. Показники ВВП, ВВП, ЧНП, НД.
42. Номінальний і реальний ВВП.
43. Валовий національний продукт (ВВП), методи розрахунку.
44. Державний бюджет – головна ланка фінансової системи. Доходи і видатки держбюджету. Закон України про Держбюджет 2005 року.
45. Виникнення та суть грошей. Функції грошей.
46. Кількісна теорія грошей. Формула Фішера.
47. Види інфляції.
48. Відобразити на графіку інфляцію витрат та інфляцію попиту.
49. Соціально-економічні наслідки інфляції. Закон Оукена.
50. Інфляція і безробіття. Крива Філіпса.
51. Ставка позичкового проценту й інфляція. Ефект Фішера (формула).
52. Методи боротьби з інфляцією. Досвід України.
53. Ефективна зайнятість. Проблеми зайнятості в Україні.
54. Ринок робочої сили й безробіття. Форми безробіття.
55. Діловий економічний цикл та динаміка безробіття.
56. Економічна політика держави на різних етапах економічного циклу.
57. Оплата праці. Суть заробітної плати та її форми.
58. Конвертованість національної грошової одиниці. Поняття обмінного курсу валюти.
59. Цілі функціонування фірми. Прибуток в системі цілей фірми, його стимулююче значення.
60. Підприємство: суть, функції. Фірма, як суб'єкт ринкових відносин. Система мотивації діяльності підприємця та особи найманої праці.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Економічна теорія. Навчальний посібник./ М. М. Баб'як, Л. А. Пешенкова, А. В. Рибчук. – Київ: Центр навчальної літератури, 2011.

2. Економічна теорія: Підручник / За ред. В.М.Тарасевича. - Київ: Центр навчальної літератури, 2012.
3. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д.Базилевича. - К.: Знання -Прес, 2014.
4. Макконнелл К.Р., Брю С.Б. Экономикс: Принципи, проблемы и политика. В 2 т.: Пер. с англ. - М.: Республика, 2012.
5. Основи економічних теорій: Посібник для студ. вищих навч. закладів / В.О.Рибалкін, М.О.Хмелевський, Т.І.Біленко, А.Г.Проходченко та ін. - К.: ВЦ „Академія”, 2002.
6. Основи економічної теорії: Підручник / За ред. А.А.Чухна. - К.: Вища шк., 2011.
7. Основи економічної теорії: Підручник / За ред. С.В.Мочерного.- К.: Видав. центр «Академія», 2012. Основи економічної теорії: Підручник / М. І. Крупка, П. І. Островерх, С. К. Реверчук – К.: Атака, 2009.
8. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник / Г.Н.Климко, В.П.Нестеренко, Л.О.Каніщенко та ін.; За ред. Г.Н.Климка, В.П.Нестеренка. - К.: Вища шк.-Знання, 2008.- с.
9. Основы экономики: Учеб. пособие. / Б.А. Райзберг. – М.: Инфра – М, 2000.
10. Політична економія: Навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / За ред. В.О.Рибалкіна, В.Г.Бодрова.-К.: Академвидав, 2004.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Інститут заочного і дистанційного навчання

Кафедра економічної теорії

КОНТРОЛЬНА РОБОТА
з дисципліни «Основи економічних теорій»
студента __ курсу групи __
ПІБ
№ залікової книжки

Київ – 2007

Навчальне видання

ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕОРІЙ

Навчально-методичний комплекс
для студентів заочної форми навчання
(рекомендовано для всіх спеціальностей)

Укладачі: ЗАСАНСЬКИЙ Василь В'ячеславович
БІЛЕНКО Тетяна Іванівна
РИБАЛКІН Володимир Олександрович
КЛИМЕНКО Вікторія Вікторівна
ОНИЩЕНКО Наталія Василівна
СНІЖКО Андрій Ерленович
ГРИМАЙЛО Віктор Михайлович
РАКОЧІЙ Жанна Валентинівна
БОЙКО Світлана Дмитрівна
МАЇЛО Ярослава Володимирівна
ПОЛЩУК Віра Петрівна
СОКОЛ Володимир Миколайович
СПРІДОНОВА Інна Леонідівна
ЧЕРВАТЮК Олексій Степанович

Редактор
Коректор
Технічний редактор

Підп. до друку _____. Формат 60x84/16. Папір офс.
офс. друк. Ум. фарбовідб 22. Ум. друк. арк.. . Обл. – вид. арк..

Тираж 150 пр. Замовлення № _____. Вид. № _____

Видавництво НАУ
03680. Київ – 680, проспект Космонавта Комарова, 1.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № _____

від